

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

VN/8871/2019
Lausunto

23.9.2020

Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y. kiittää mahdollisuudesta lausuntoon. MTK:n lausunnon alussa on tiivistelmä järjestön päähuomioista ja jäljempänä tarkemmat huomiot.

MTK:n lausunnon pääviestit:

Soteuudistus on välttämätön ja toteutettava tällä hallituskaudella. Uudistuksen on parannettava kansalaisten tasavertaisia mahdollisuuksia saada sosiaali- ja terveydenhuollon laadukkaita palveluja mahdollisimman kustannustehokkaasti. MTK kantaa erityistä huolta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluiden saatavuudesta maaseudulla ja yleisesti harvaan asutuilla alueilla. Näihin aluksiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

MTK:n näkemyksen mukaan hallituksen tulee SOTE-uudistusta valmisteltaessa ottaa samalla valmisteltäväksi laajempi hallinnon uudistus, jossa rakennetaan kolmiportainen hallinto eli todellinen maakuntamalli. Suuri osa Sipilän hallituksen valmistelusta on tässä mallissa hyödynnettävissä. Uudistuksessa valmistellaan monialaiset maakunnat, itsehallintoineen. Valmistelu voidaan tehdä liikennejärjestämäsuunnitelman valmistelun kaltaisesti, parlamentaarisesti, jotta valmisteluun voidaan sitoutua yli hallituskausien.

Valmistelussa on hyvä laatia 12 vuoden ohjelma - Maakunta12, jotta riittävät siirtymäajat ja muutostarpeet voidaan huomioida. Soteuudistuksella on kova kiire ja se tulee toteuttaa jo tällä hallituskaudella, mutta samalla tulee tehdä päätökset Maakunta 12 toteuttamisesta.

Nykyvalmistelua jatkettaessa, se nimetään Sotealueuudistukseksi. Tuleva maakuntauudistus on kytkettävä laajempaan hallintouudistukseen.

- Valmistelussa olevaan malliin ei tässä vaiheessa kytketä maakuntaveroa. Maakuntaveron aika on silloin, kun maakunnat ovat aidosti monialaisia itsehallintoalueita.
- Kuntien talouden kestävyys kiinnitetään enemmän huomiota, kiinteistöjen siirtymisen taasearvot ja velkojen siirtyminen tehdään oikeudenmukaisella tavalla.
- Palvelujen saatavuus maaseudulla turvataan ja monituottajamalli mahdollistetaan
- Maaseudun turvallisuuspalvelujen toimivuus taataan.

Yleistä

MTK pitää SOTE-uudistusta välttämättömänä ja pyrkiminen kuntaa suuremmille alueille on tarkoituksenmukaista. Myös uudistuksen yleistavoitteet ovat perusteltuja, on välttämätöntä turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut suomalaisille, kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja, turvata ammattitaitoisen työvoiman saantia sekä hillitä kustannuksia.

MTK on kuitenkin huolissaan uudistuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Uudistuksen keinot kustannustason hillintään ja valtion, maakuntien sekä kuntien talouden tasapainon saavuttamiseen ovat puutteellisia. Palveluiden saavutettavuus maaseudulla ja palveluiden kehittyminen kilpailun vähentyessä herättävät huolta.

Myös aikataulu on haasteellinen, eikä voimaansaattaminen ja valmistautuminen välttämättä onnistu annetussa aikataulussa.

Rahoitusratkaisua syytä tarkastella uudelleen

Esityksellä esitetään turvattavaksi palvelujen rahoitus ja tarvittaessa Sote-maakunnat saisivat lisärahoitusta. Esityksestä ei kuitenkaan käy selväksi, millä keinoin uudistus hillitsee menojen kasvua.

MTK on huolissaan kuntien talouksista ympäri Suomea. Muutokset kuntien rahoitus pohjaan ja velkasuhteeseen ovat suuria. Kuntien tulee pystyä jatkossakin kehittämään alueensa elinvoimaa. Vaikutusten arvioinnissa tulisi tarkastella myös näitä vaikutuksia. Onko kunnilla investointivalmiutta ja resursseja tulevaisuudessa jää epäselväksi. Lisäksi kiinteistökuluihin liittyvä riski on suuri, jos niihin liittyvät velat jäävät siirtymäkauden jälkeen rasittamaan kuntataloutta. MTK katsoo, että ratkaisu kiinteistöjen osalta pitää olla selkeä, eivätkä kulut saa jäädä kuntien vastattavaksi. MTK nostaa esille myös kysymyksen, onko siirtymävaiheeseen varattu riittävästi resursseja esim. ICT-järjestelmien yhteensaattamiseen?

Esitysluonnoksessa sote-maakuntien rahoitusmalliksi ehdotetaan täyttä valtionrahoitusta, eli sote-maakunnilla ei olisi verotusoikeutta. Alueilla, joilla palvelujen tarve on suurin ja jopa kasvamassa mm. väestön ikääntymisen vuoksi, on veronmaksukyky heikointa.

MTK katsoo, että valtion rahoitukseen perustuva malli on toimiva myös verotuksen tason ja verojärjestelmän näkökulmasta. Verotusoikeuden myöntäminen sote-maakunnille monimutkaistaisi verojärjestelmää ja johtaisi todennäköisesti kokonaisveroasteen nousuun. MTK katsoo, että sote-uudistus ei saa aiheuttaa kokonaisveroasteen kiristymistä.

Esityksestä käy selkeästi esille investointien ongelmat. SOTE-maakuntien valta päättää investoinneista olisi rajattu, koska mm. lainoitus olisi täysin valtioin käsissä. Kuntien investointivalmius luultavasti heikkenisi myös, jos maksuvalmius heikkenee kiinteistöjen siirtyessä SOTE-maakunnille, mutta lainojen jäädessä kuntien vastuulle.

Esitys sisältää runsaasti veromuutoksia. Niiden kokonaisvaikutuksia esimerkiksi maaseudun elinkeinoihin ei ole riittävästi arvioitu. Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta pienennetään yhdellä kolmasosalla ja valtion osuutta kasvatetaan vastaavasti. Tässä uudistuksessa kuntien osuutta yhteisöverotuotosta tarkastellaan uudelleen ja esityksessä todetaan, että samalla tulee huomioida myös metsäerän osuus yhteisöverotuotosta.

MTK pitää hyvänä, että yhteisövero-osuutta säilytetään edelleen kunnissa. Yhteisöverotuottojen kasvattaminen voisi olla kunnan elinkeinopolitiikan kannalta hyvä tavoite

Esityksessä on pyrkimyksenä, että kuntien suhteellinen asema ei muutu yhteisöveron muutoksissa. Siksi metsäerän laskentaperusteena käytetään 66,67 prosenttia bruttokantorahatulojen muutoksen perusteella lasketusta määrästä. Metsävero-osuuden määrä on vähintään 5 ja enintään 15 % kuntien yhteisöverosta. Yhteisöverotulojen ml. metsäerän kasvattaminen voisi olla kuntien elinkeinopolitiikan keskeinen väline. Tästä syystä MTK esittää, että kunnille jäävää osuutta metsäerästä kasvatetaan.

MTK kiinnittää huomiota, että kiinteistövero jää kuntien verotukseksi. Uudistuksessa sen osuus kuntien verotuloista kaksinkertaistuisi. Kuntien talouden olleessa kovan paineen alla, paine kiinteistöveroon kasvaa. Uudistuksessa tulee varmistaa, ettei kiinteistöverotuksen kautta synny uhkaa maaseudun elinvoimaisuudelle ja lisäkuluja maa- ja metsätalouden tulevaisuuden kannattavuudelle.

Lisäksi esityksessä tavoiteltu kokonaisverotuksen huojentaminen voi jäädä toteutumatta, mikäli uudistuksella ei saavuteta kustannusten hillintätavoitteita tai ei huolehdita kuntatalouden kestävydestä.

Hallintomalli ja tehtävät eivät tarkoituksenmukaisia

MTK:n näkemyksen mukaan esitys on hallintorakenteeltaan haastava. Maakuntiin on tulossa kaksi maakuntatason hallintoa, Maakunta ja Sote-Maakunta. Maakunta hoitaa maakunnan liittojen tehtäviä ja Sote-Maakunnan tehtäviksi ovat tulossa Sote- ja pelastustoimintehtävät.

MTK esittääkin, että nyt tehtäviä alueita kutsutaan Sotealueiksi ilman harhaanjohtavaa maakuntatermiä. Nyt esitettävät alueet ovat myöskin selkeästi valtion ohjauksessa, eivät itsehallintoalueita. Kyseessä olisivat enemminkin sotetuotantoalueet. Vaihtoehtona esitetyille mallilla olisi jatkaa kuntayhteistyöhön pohjautuvaa mallia.

Mikäli halutaan rakentaa aito maakuntamalli, tulisi lähtökohdaksi ottaa Sipilän hallituksen valmisteluma, itsehallintoon perustuvat laaja-alaiset maakunnat.

MTK:n näkemyksen mukaan hallituksen tulee SOTE-mallia valmisteltaessa ottaa samalla valmisteltavaksi laajempi hallinnon uudistus, jossa rakennetaan kolmiportainen hallinto eli todellinen maakuntamalli. Suuri osa Sipilän hallituksen valmistelusta on tässä mallissa hyödynnettävissä. Uudistuksessa valmistellaan monialaiset maakunnat, itsehallintoinen. Valmistelu voidaan tehdä liikennejärjestämysuunnitelman valmistelun kaltaisesti, parlamentaarisesti, jotta valmisteluun voidaan sitoutua yli hallituskausittaisesti.

Valmistelussa on hyvä laatia 12 vuoden ohjelma - Maakunta12, jotta riittävät siirtymäajat ja muutostarpeet voidaan huomioida. Soteuudistuksella on kova kiire ja se tulee toteuttaa jo tällä hallituskaudella, mutta samalla tulee tehdä päätökset Maakunta 12 toteuttamisesta.

Nykyvalmistelua jatkettaessa, se nimetään Sotealueuudistukseksi. Esitetyssä muodossa valmistelua ei tule jatkaa. Harhaanjohtavaa maakuntatermiä ei tule tässä mallissa käyttää.

Valmistelusta käy ilmi, että SOTE-maakunta voisi ottaa hoitaakseen alueellaan sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä (SOTE-maakunnan rajattu yleinen toimiala). SOTE-maakunnan itselleen ottamia tehtäviä voisivat olla ainakin lakisääteisiin tehtäviin liittyvä kansainvälinen toiminta sekä maakuntien keskinäinen edunvalvonta.

MTK ei kannata SOTE- maakunnan yleistä toimialaa, se on omiaan entisestään sekoittamaan Sote-maakuntien ja nykyisten maakuntien liittojen rooleja. Myös kirjaus vähäriskisestä liike-toiminnasta on liian väljä ja voi SOTE-maakunta voisi ajautua liiketoimintaan, jota esimerkiksi paikalliset pienet yrittäjät pystyisivät tekemään. MTK:n esittää, että vähäriskisen liiketoiminnan asemasta SOTE-maakunnan tulisi pyrkiä hankkimaan mahdollisimman paljon palveluita tehokkaasti muita tuottajilta.

Esityksen malli rakennetaan selkeästi soten ympärille ja toiminta alkaisi soten ja pelastustoimen kautta. Päätöksentekojärjestelmä rakentuisi soten ja sote-asiantuntemuksen ympärille.

MTK ei näe perusteltuna viedä esitettyihin sote-maakuntiin muita tehtäviä. Maakuntien kehittämistehtävät ja esimerkiksi maaseutuhallinto jäisivät helposti organisaatiossa vähäiseen asemaan ja maakuntien kehittäminen olisi uhattuna.

MTK:n näkemyksen mukaan hallituksen tulee SOTE-uudistusta valmisteltaessa ottaa samalla valmisteltavaksi laajempi hallinnon uudistus, jossa rakennetaan kolmiportainen hallinto eli todellinen maakuntamalli. Tämä on kuvattu tarkemmin toisaalla MTK:n lausunnossa.

Edellisen hallituskauden aikana valmistellun maakuntauudistuksen pelättiin jäävän etäisiksi kansalaisista. Tuossa uudistuksessa maakunnista oli tulossa laajasti toimivia alueita. MTK:n näkemyksen mukaan sote-maakunnissa riski uuden kansalaisille vieraan hallintotason rakentamisesta on suuri. Tämä heijastuisi varmuudella myös halukkuuteen osallistua päätöksentekoon.

MTK:n esittää, että maakuntajaon muutoksen vaikutuksista on syytä kuulla alueita itseään. Todella moni palvelu ja tehtävä noudattavat maakuntajakoa. Suomi on jaettu alueiden kehittämisen sekä alueiden käytön suunnittelun kannalta tarkoituksenmukaisiin alueisiin. Tässä esityksessä aluejakoa on pohdittu soten näkökulmasta, vaikka aluejaolla suuria vaikutuksia moneen muuhunkin toimintaan.

Palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaaminen tärkeää

MTK pitää tärkeänä uudistuksen tavoitteita turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut suomalaisille, kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja, turvata ammattitaitoisen työvoiman saantia sekä hillitää kustannuksia. Tärkeää erityisesti on tavoitteena oleva palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen sekä lähipalveluiden turvaaminen eri tavoin, sillä pitkien etäisyyksien maakunnissa lähipalveluilla on alueensa eri ikäisille asukkaille tärkeä merkitys hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden sekä myös alueen elinvoimaisuuden näkökulmasta.

MTK katsoo, että tärkeää on huolehtia myös siitä, että yksityinen ja kolmas sektori toimivat palveluiden täydentäjinä riittävässä määrin.

Esitysluonnoksen mukaan järjestämisvastuussa olevan sote-maakunnan olisi myös huolehdittava lähipalvelujen asianmukaisesta toteuttamisesta. Lähipalvelut ovat tärkeitä erityisesti paljon sekä pitkäaikaisesti palveluja tarvitseville asiakkaille, joiden on usein vaikea hakeutua etäällä oleviin palveluihin. Asiakkaan näkökulmasta lähipalvelut ovat saavutettavissa esimerkiksi kotiin tarjottavina palveluina, sähköisinä palveluina, lähellä jokapäiväistä elinympäristöä tarjottavina palveluina tai liikkuvina palveluina. MTK:ta huolestuttaaakin palvelujen saanti maaseudulla. Onko SOTE-maakunnalla halua ja ymmärrystä turvata palvelut kauempana kasvukeskuksista ja antaako esitys mahdollisuuden hyödyntää paikallisia järjestöjä ja yrityksiä palveluiden tarjoajina?

MTK pitää tärkeänä, että palvelusetelin käytön edistämisen avulla turvataan lähipalveluiden saatavuutta ja myös yrittäjyyttä maaseudulla. Esimerkiksi palvelusetelillä hankittavat luontolähtöiset Green care-palvelut tarjoaisivat hyvän lisän palveluihin ja edistäisi Green care-toimintaa, joka esimerkiksi Norjassa ja Ruotsissa on yleisempää. Yksiin käsiin keskitetyt palvelut eivät välttämättä kannusta palvelujen ja toimintamallien kehittämiseen, valinnanvapauden mallia ei esityksessä ole

MTK huomauttaa, että esityksessä olisi hyvä kuvata myös palvelutuotannon perustavoitteet, kuten saavutettavuus ja palveluun pääsyn aika. Lisäksi selkeän yritysvaikutusten ja maaseutuvaikutusten arvioinnin tulisi olla osa jokaista lakiuudistusta, etenkin kun kyseessä on näin laaja uudistus.

Hyvinvointia luotava lähellä

Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen näkökulmasta on tarve vahvistaa ehkäiseviä ja perustason palveluita sekä kehittää lähipalveluita. Tärkeää on, että palvelut vastaavat kansalaisten tarpeisiin ja ongelmiin voidaan puuttua ajoissa.

Tärkeää on myös tuoda erityistason palveluita lähemmäksi ihmisiä ja peruspalveluita. Esitysluonnoksen mukaan lähellä tarjottavat palvelut voivat sisältää myös erityisosaamista edellyttäviä palveluja, jotka jalkautetaan, vaikka palveluntuottajan fyysinen toimipiste saattaa olla keskitetty.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden vahvistamisessa kotikunnan rooli on edelleen tärkeä yhteistyössä maakunnan kanssa sekä kolmannen sektorin järjestöjen. Esitysluonnoksen mukaan kunnalla olisi jatkossakin vastuu asukkaitensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Kunnan olisi strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Myös sote-maakunnan olisi omassa toiminnassaan huolehdittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. MTK pitää tärkeänä, että sote-maakunnan olisi toimittava yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.

Pelastuspalvelut saatava läheltä ja viivytyksettä

Pelastustoimen järjestämisestä annettavalla lailla on tarkoitus siirtää kunnallisen pelastustoimen järjestämisvastuu perustettaville sote-maakunnille. Lain tavoitteena on varmistaa yhdenvertaiset, yhdenmukaiset ja kustannusvaikuttavat pelastustoimen palvelut koko maassa. MTK:n mielestä tavoite on hyvä ja kannatettava.

MTK haluaakin kiinnittää huomiota erityisesti maaseudun turvallisuuspalveluiden saatavuuden parantamiseen sekä paikallisen turvallisuusyhteistyön kehittämiseen.

Pelastustoimen palvelutasosta säädetään lain 3§:ssä. Palvelutason tulee voimassa olevan pelastuslain mukaan vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa palvelutason tulee myös vastata kansallisiin ja alueellisiin tarpeisiin ja onnettomuusuhkiin sekä muihin uhkiin. Palvelutason määrittelyn laajentaminen vastaa pyrkimystä koota pelastustoimi suurempiin kokonaisuuksiin ja lisätä pelastustoimen valtakunnallista ohjausta. Ensiarvoisen tärkeänä ja seurattavana on pidettävä tavoitetta säilyttää lähipalvelut pääsääntöisesti nykyisen kaltaisina ja vähintään nykyisen tasoisina, kuten lain perusteluihin on kirjattu.

MTK katsoo, että uudistuksen yhteydessä on varmistettava sopimuspalokuntajärjestelmän toiminnan jatkuminen ja kehittyminen. Erityisesti maaseudulla, jossa vakinaisten paloasemien vasteajat ovat tyypillisesti pitkiä, ovat osaavat ja sitoutuneet palokuntalaiset ratkaisevan tärkeä turvallisuuden tekijä. Sopimuspalokuntien ohella myös muu järjestösektori sekä yritykset tekevät työtä, joka tukee ja vahvistaa kokonaisturvallisuutta. Näiden tahojen kanssa aiempaa tiiviimpi, sopimus pohjainen yhteistyö todennäköisesti lisää pelastustoimen kustannustehokkuutta. Säädösvalmistelussa kuntatason turvallisuustyön ja sitä koskevan yhteistyön tavoitteiden määrittely on sisällytetty valtakunnallisiin strategisen tason tavoitteisiin. Lähtökohdana tulisi silloin olla, että valtakunnallisesti määritellään minimitalvoitteet ja että palvelut säilytetään vähintään nykyisen tasoisina.

Omaisuuksjärjestelyt kunnille haitallisia

Hallituksen esityksen mukaan sote-maakunnille siirtyisi sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien kiinteä ja irtain omaisuus. Kunnista (Helsinkiä lukuun ottamatta) sote-maakunnille siirtyisi sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämiseen liittyvä irtain omaisuus. Esityksen mukaan omaisuuseroista ei suoritettaisi korvausta kunnille eikä kuntayhtymille, ellei kunnan taloudellinen itsehallinto kaventu.

Sote-maakunnille siirtyisi sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien kiinteä ja irtain omaisuus sekä vastuu niiden veloista ja sitoumuksista. HE:n mukaan esimerkiksi vuonna 2018 sairaanhoitopiirien taseiden yhteenlaskettu loppusumma oli noin 5,4 miljardia euroa, josta rakennusten osuus oli noin 2,4 miljardia euroa. Erillisten erityishuoltopiirien kuntayhtymien taseiden loppusumma oli noin 176 miljoonaa euroa. Vuoden 2018 ennakkollisten tilinpäätöstietojen mukaan sote-maakunnille siirtyisi sairaanhoitopiireistä ja erityishuoltopiireistä ensivaiheessa yhteensä noin 2,2 miljardin euron velkavastuu. Kuntien taseissa omaisuuserän määrä vaihtelee sen mukaan, järjestääkö kunta itse perusterveydenhuollon vai onko se järjestetty yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Omaisuuseriä koskevat tarkat tiedot ovat löydettävissä vain kunkin kunnan tilinpäätöstietoja ja omaisuuseriä erikseen tutkimalla. Kaikkien yksittäisten omaisuuserien kirjanpitoarvojen tarkka selvittäminen lienee käytännössä mahdoton tehtävä.

Hallituksen esityksessä on esitetty seuraava 271 milj. euron enimmäisarvio omaisuusjärjestelyihin:

- puolet alaskirjauksiin liittyvistä kustannuksista 190 miljoonaa euroa;
- purkukustannukset 78 miljoonaa euroa; ja
- käyttökustannukset yhden vuoden osalta 3 miljoonaa.

Ehdotetun kompensaatiosääntelyn mukaan valtio korvaisi omaisuusjärjestelyistä aiheutuneita kustannuksia kunnille täysimääräisesti siltä osin, kun kyse on 0,7 prosenttiyksikön veronkorotuspainetta ylittävistä osuudesta. Toisaalta korvaus kattaisi 75 prosenttia niistä kustannuksista, jotka alittavat edellä mainitun veronkorotuspaineen, jos kyse olisi kunnasta, jonka veroprosentti ylittää kahdella keskimääräisen veroprosentin.

MTK ei pidä hallituksen esityksen mukaisia em. enimmäisarvioita kustannuksista riittävinä. Uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen toteuttaminen maksanee selvästi enemmän. Sinänsä laskennallinen veronkorotustarve on yksi käyttökelpoinen mittari kunnille uudistuksesta aiheutuvien kustannusten mittaamiseen, mutta etenkin sellaisille maaseutukunnille, joiden alueelta uudistuksen vuoksi tosiasiallisesti siirretään työpaikkoja pois, tulisi korvata siitä aiheutuvat menetykset täysimääräisesti.

Kaavamainen laskentatapa kunnille aiheutuvien kustannuksista ja niiden korvaamisesta kaipaa rinnalleen vaihtoehtoisia laskentamalleja, jotka paremmin huomioisivat kunkin kunnan erityistilanteet.

Julkisesti rahoitettuja toimintoja vastaanottavat kunnat hyötyvät uudistuksesta monin tavoin, kun taas sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikkoja alueeltaan menettävät kunnat heikentyvät uudistuksen kerrannaisvaikutusten vuoksi.

Yhteenvetona rakennusten siirrosta ja käytöstä hallituksen esityksessä on mm. todettu, että ”uudistuksesta johtuen mahdollisesti noin 1,2–1,4 miljoonan neliömetrin osalta sosiaali- ja terveydenhuollon käyttö voisi loppua”. Kaikkein suurin riski ko. kiinteistöjen käytön loppumiselle on pienissä maalaiskunnissa sijaitsevilla sosiaali- ja terveydenhuollon laitospalvelun rakennuksissa. Hallituksen esityksessä arvioidaan ilman uutta käyttöä jäävien rakennusten määräksi noin 528 000 m² ja niiden vuosittaisiksi ylläpitokuluiksi noin kolme miljoonaa euroa. Hallituksen esityksen mukaan käyttämättömäksi jäävien rakennusten ylläpitokulut voivat olla 7-8 milj. vuodessa, jos kaikki kiinteistöt tyhjenivät samana vuonna.

MTK haluaa kiinnittää hallituksen huomiota siihen, että maaseutualueille aiheutuu suunnitelusta ko. rakennusten käytön lopettamisesta ja palveluiden keskittämisestä selvästi suuremmat menetykset kuin pelkät ko. kiinteistöjen ylläpitokulut. Lopettamalla maalaiskunnassa sijaitsevan laitospalvelurakennuksen käyttäminen siirretään samalla myös ko. rakennuksessa olleet työpaikat jonnekin muualle, yleensä maakunnan keskuskaupunkiin. Pienten maalaiskuntien elinvoimaa heikennetään entisestään julkisesti rahoitettujen työpaikkojen siirrolla maakuntakeskuksiin. Kerrannaisvaikutukset maaseutualueiden palveluihin ovat merkittäviä. Jo entuudestaan heikentyneiden palvelujen siirto aikaisempaa kauemmaksi maaseudulla asuvista on myös kansalaisten yhdenvertaisuutta heikentävää.

MTK kiinnittää hallituksen huomiota myös siihen, että esityksessä ei ole riittävästi arvioitu keskittämisen riskejä ja esimerkiksi keskitetyn palvelun suurempaa toiminnallista haavoittuvuutta verrattuna hajautettuun palveluverkostoon. Alueellisesti hajautetut terveydenhuollon järjestelmät ovat osoittautuneet Korona-viruksen aiheuttaman pandemian aikana kansalaisten terveysturvallisuuden kannalta selvästi paremmiksi kuin keskitetyt järjestelmät.

MTK:n mielestä kuntien ja kuntayhtymien omistamien hyväkuntoisien toimitilojen jääminen kokonaan vaille käyttöä ei ole hyväksyttävää. Vaikutukset maaseutualueiden elinvoimaan, työpaikkojen ja palvelujen määrään ovat merkittäviä ja pitkäaikaisia. Julkisesti rahoitettujen ja käyttökunnossa olevien rakennusten hylkääminen ja saman toiminnan uudelleen käynnistäminen ns. kasvukeskuksessa ei ole järkevää verovarojen käyttöä. Paremminkin hallituksen olisi tullut selvittää vaihtoehtoisia tapoja hyödyntää palvelutuotannossa haja-asutusalueilla sijaitsevia ja mahdollisesti vajaakäytössä olevia rakennuksia.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y.

Helsingissä 23.9.2020

Juha Marttila
Puheenjohtaja

Marko Mäki-Hakola
Elinkeinojohtaja